

Stanovisko vědců a odborných pracovníků k problematice obnovy území narušených těžbou

Na základě dosavadních vědeckých poznatků můžeme jednoznačně konstatovat, že převážná část těžbou narušených ploch a deponií materiálů horninového či nerostného původu má potenciál k obnově ekologických i estetických funkcí cestou spontánní sukcese. Ta většinou vede ke vzniku výrazně hodnotnějších, stabilnějších a přírodě bližších ekosystémů, než jaké vznikají po technické a následně zemědělské nebo lesnické rekultivaci. Spontánní nebo řízená (usměrňovaná) sukcese, stejně jako další přírodě blízké formy obnovy území narušených těžbou, by proto měly být považovány za možné způsoby rekultivace.

Aby se přírodě blízké formy obnovy území narušených těžbou a deponií staly skutečně rovnocennou alternativou technických rekultivací, považujeme za nutné podniknout následující kroky:

- Ministerstva životního prostředí, zemědělství a průmyslu a obchodu by měla ve vzájemné součinnosti vypracovat důkladnou právní analýzu všech relevantních zákonů a podzákonných norem v oblasti těžby nerostných surovin a rašeliny, ochrany zemědělského půdního fondu, lesa a přírody a krajiny. Analýza by měla ukázat slabá místa existující právní úpravy ve vztahu k přírodě blízkým formám obnovy. Na základě této analýzy by zmíněné rezorty

měly neprodleně navrhnout a do legislativního procesu předložit novelizaci příslušných právních předpisů, aby účinně podporovaly přírodě blízké formy obnovy území narušených těžbou a deponií.

- Zmíněná ministerstva by měla problematiku neprodleně promítnout také do vnitřních předpisů a rezortních metodik. Problematika přírodě blízkých forem obnovy území narušených těžbou a deponií by se měla stát napříště součástí zkoušek pro osoby oprávněné ke zpracování dokumentací a posudků v procesech posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb. (EIA) a pro osoby autorizované ke zpracování biologického hodnocení podle § 67 zákona č. 114/1992 Sb. a zpracování posouzení hodnocení vlivů na ptáčích oblastech a evropsky významné lokality podle § 45i téhož zákona.

- U každého území narušeného těžbou nebo deponií materiálů horninového či nerostného původu by měl být stanoven podíl přírodě blízkých forem obnovy (spontánní sukcese, řízená sukcese, managementové zásahy ve prospěch některých druhů organismů nebo společenstev) minimálně na 20 %. Především u menších lomů, odvalů, pískoven, hliníků a těžeben kaolinu by se mělo stát „dobrou praxí“, že po dohodě zúčastněných stran budou celé ponechány pro přírodě blízké formy

obnovy. Během plánování obnovy je třeba zajistit zachování přírodě blízkých ekosystémů v bezprostředním okolí; ty se po ukončení těžby stanou zdroji šíření cílových druhů do těžebních prostorů. Nezbytným předstupněm obnovy by mělo být zachování členitosti povrchu vzniklé během těžby, případně její podpoření vhodnými terénními úpravami.

- Finanční prostředky odváděné těžebními organizacemi do fondů na rekultivaci území po těžbě by se měly používat na přípravu a realizaci kvalitních projektů obnovy s využitím jejich přírodě blízkých forem. Peníze ušetřené za nerealizované zemědělské či lesnické rekultivace se dají využít na základě požadavků orgánů ochrany přírody např. pro managementové zásahy zaměřené na udržení některých cílových druhů či společenstev v delším časovém horizontu, popř. pro vytváření náhradních přírodních stanovišť v jiných lokalitách jako kompenzační opatření za území zabraná těžbou.

Kromě zvýšení biologické diverzity (rozmanitosti přírody na druhové i ekosystémové úrovni) a celkové přírodní hodnoty obnovovaných území může vyšší podíl přírodě blízkých forem obnovy území po těžbě významně přispět také k úspoře finančních prostředků z veřejných zdrojů.

Kolektiv autorů: Václav Cílek, Tomáš Gremlica, Miroslav Hátle, Pavel Kovář, Karel Prach, Jiří Řehounek, Klára Řehounková, Lubomír Tichý

Autoři vyjadřují své osobní názory, nikoli oficiální stanoviska institucí. Na www.cal-la.cz/piskovny/stanovisko se k 3. 12. 2008 připojilo dalších 256 signatářů. Redakčně upraveno.